

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АЕРОКОСМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. М. С. ЖУКОВСЬКОГО «ХАРКІВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ»

ДО 90-РІЧЧЯ ХАІ

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ

*XXI Міжнародної
науково-практичної конференції
«ЛЮДИНА, КУЛЬТУРА, ТЕХНІКА
В НОВОМУ ТИСЯЧОЛІТТІ»*

23 квітня 2020 року

Національний аерокосмічний університет
ім. М. С. Жуковського «ХАІ»

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АЕРОКОСМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. М. С. ЖУКОВСЬКОГО «ХАРКІВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ»

ДО 90-РІЧЧЯ ХАІ

**ЗБІРНИК ТЕЗ
НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ**

*XXI Міжнародної
науково-практичної конференції
«ЛЮДИНА, КУЛЬТУРА, ТЕХНІКА
В НОВОМУ ТИСЯЧОЛІТТІ»*

Частина II

23 квітня 2020 року

Національний аерокосмічний університет
ім. М. С. Жуковського «ХАІ»

УДК 130.2

Людина, культура, техніка в новому тисячолітті: Збірник тез наукових доповідей: XXI Міжнародної науково-практичної конференції, 23 квітня 2020 р., м. Харків. – Харків: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «ХАІ», 2019. – Ч. II. – 139 с.

До збірника матеріалів XXI Міжнародної науково-практичної конференції «Людина, культура, техніка в новому тисячолітті» увійшли тези наукових доповідей, тематика яких охоплює широкий спектр актуальних проблем розвитку техніко-орієнтованого суспільства. Розглядаються питання щодо соціально-культурних процесів, що відбуваються в українській державі; соціальних комунікацій різних рівнів – міжкультурних, художньо-мистецьких, професійних, документних; технологій обміну інформацією та її засвоєння, а також проблеми вищої освіти, всебічного розвитку сучасної особистості, її виховання.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор і укладач:

*Прилуцька Алла Євгенівна – к. філос. н., доцент, професор
Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»*

Редактори:

*Шленьова М. Г. – к. філол. н., доц. кафедри документознавства та української мови
Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»*

*Фірсова І. В. – ст. викл. кафедри документознавства та української мови
Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»*

*Вялих І. Ю. – ст. викл. кафедри документознавства та української мови
Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»*

*Заверющенко О. Л. – к. філол. н., доцент, доцент кафедри документознавства та української
мови Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»*

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

XXI Міжнародної науково-практичної конференції «Людина, культура, техніка в новому тисячолітті»

Співголови:

Нечипорук Микола Васильович – док. тех. наук, професор,
ректор Національного аерокосмічного університету
ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Карпова Лариса Георгіївна – директор Департаменту науки і освіти Харківської
обласної державної адміністрації

Голова робочої групи та учений секретар конференції:

Прилуцька Алла Євгенівна – канд. філос. наук, професор ХАІ,
завідувач кафедри документознавства та української мови
Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

ЧЛЕНИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

Павликов В. В. – док. тех. наук, старший науковий співробітник, в. о. проректора з наукової роботи Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Воробйов Ю. А. – канд. тех. наук, професор ХАІ, помічник ректора із забезпечення якості освіти Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Тараненко І.М. – канд. тех. наук, доцент, декан факультету міжнародних комунікацій та підготовки іноземних громадян Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Копилов В.О. – док. філос. наук, професор, декан гуманітарного факультету Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «ХАІ»

Шленьова М. Г. – канд. філол. наук, доцент кафедри документознавства та української мови Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «ХАІ»

Фірсова І. В. – старший викладач кафедри документознавства та української мови Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «ХАІ»

Вялих І. Ю. – ст. викл. кафедри документознавства та української мови Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

МАКЕНТОНИ НОБЛЕ

*студент, каф. иностранных языков и межкультурной коммуникации,
ф-т подготовки иностранных граждан,
ХНЭУ им. С. Кузнеця.*

*Научный руководитель – Герасименко Э.Н., ст. преп., каф. иностранных
языков и межкультурной коммуникации, ф-т подготовки иностранных
граждан, ХНЭУ им. С. Кузнеця.*

ЭТНОКУЛЬТУРНАЯ СПЕЦИФИКА АФРИКАНСКИХ И РУССКИХ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ

Фразеологические ресурсы языка как предмет исследования в лингвистике, лингвокультурологии и лингвострановедении являются ценнейшим источником сведений о культуре и менталитете народа, в них отражаются представления народа о мифах, обычаях, обрядах, привычках, морали, поведении и т.д. Изучение фразеологии разных языков позволяет обнаружить как их универсальные тенденции и свойства, так и специфические, отражающие уникальность каждой языковой картины мира и ментальность носителей языка, связанные с культурно-историческими, религиозными факторами, национальным характером, условиями жизни и быта народа.

Цель исследования – выявить и интерпретировать этнокультурную специфику африканских фразеологизмов в сравнении с русскими, посредством синхронного анализа их семантики и лексической структуры. Материалом исследования стали африканские (переведенные на русский язык с языков различных народов Африки) и русские фразеологизмы.

Во время анализа языкового материала нами были выявлены существенные этнокультурные различия в отдельных тематических группах фразеологизмов. Ограниченный объем данной статьи даёт нам возможность представить только одну из них. Это группа фразеологизмов отражающая национальные реалии, связанные с особенностями быта, традиций и обычаев народа. Так, русскому фразеологизму «зарабатывать на жизнь», соответствует африканский «зарабатывать на просо, кус-кус или маниоку», так как именно эти культуры являются основными продуктами питания жителей Тропической Африки.

Африканская пословица «Рано вставший находит черепаху на завтрак» и ее русский вариант «Кто пораньше встает, тот грибки себе берет, а сонливый да ленивый идет в поле за крапивой», имея одинаковое значение,

демонструють різні кулінарні переваги жителів різних континентів. А стосовно їжі можна сказати, проаналізувавши синонімічні фразеологізми: африканський *«Тубу доволіється одним фініком в день: на сніданок він їсть шкірку, на обід — м'якоть, а на вечерю — кісточку»* і російський *«Сніданок з'їдь сам, обід розділи з другом, а вечерю віддай ворогові»*. Зауважимо, що плоди фінікового дерева часто згадуються в африканських прислів'ях, адже, за думкою давніх африканців, фінікова пальма — дерево життя, а фінік символізує силу і плодючість. Ще одне важливе для африканців рослина — агава, згадується в прислів'ях *«Агаву солодким не зробити»*, в російській мові — *«Не буває калини малиною»*, мають однакове значення і подібну лексическу структуру, але при цьому демонструють національну специфіку не тільки вжиття: і калина, і агава корисні лікарські рослини зі специфічним смаком, але і звичаїв: обидві рослини є символами життя, любові і краси. Агава для африканців — священна, магічна рослина, оберіг, що дає життєву силу, звільняє від хвороб і негативної енергії.

Африканське прислів'я *«Вибраний тобою найкрасивіший кавовий боб — порожній»* і його російський аналог *«Не все те золото, що блищить»*, мають однакову семантику, відображають специфічну для кожного народу систему матеріальних цінностей. Для росіян — найціннішим є дорогоцінний метал, а для африканців — кавовий боб. Це не випадково, адже для жителів Східної Африки плоди кавового дерева — важливий продукт, що дає засоби до існування і багатства. Крім того, в давній африканській культурі кавові боби є символом плодючості, багатства і щастя, адже кавове зерно дозріває, як і людина, дев'ять місяців, це магічна геометрична фігура, в якій зберігається сила землі, її зв'язок з предками.

Як в російській фразеології, так і в африканській присутній великий корпус прислів'їв і прислів'їв про якості характеру людини. Так, про працьовитість африканці кажуть: *«Без дірки в скорлупі кокосового горіха не дістати»*, а росіяни *«Без праці — не витягнеш і рибу з пруда»*. В лексическому складі цих фразеологізмів представлені найчастіше для кожного народу види трудової діяльності: рибальство і збирання врожаю пальми. Про наполегливість і терпіння знаємо африканське прислів'я: *«Маленькі терміти руйнують дах»* і аналогічну російську *«Вода камінь точить»*. Інтересними є також варіанти прислів'їв про безкорисність і порожні слова: африканське *«Гучні води далеко не везуть»* і російське *«В порожній бочці гучно більше»* або *«Слово, як соломинка при плетінні циновки: якщо проронити його, назад не вернеш»* і *«Слово не воробей — вилетить не поймаєш»*, що мають в своєму складі лексику, що відображає специфіку

національного быта и бытия: разрушают термиты – разрушает вода; шум воды – звон бочки; слово/соломинка циновки – слово/воробей.

Для предостережения от необдуманных, недальновидных поступков также используются национально маркированные фразеологизмы «*Не плюй в колодец: пригодится воды напиться*» русский и «*Не оскорбляй крокодила, пока твои ноги ещё в воде*» африканские. О предусмотрительности русские говорят: «*Надейся на добро, а жди худа*», а африканцы — «*Если идёшь на бой с лисицей, готовься встретиться со львом*». В этих примерах обращаем внимание на виды деятельности каждого из народов, а также национальную специфику их представлений об опасности, осторожности, предусмотрительности.

Таким образом, мы установили, что в центре смысловой структуры как африканских, так и русских фразеологизмов находится человек с его характером и привычками, достоинствами и недостатками, обычаями и традициями, а также специфической философией и представлениями о жизни. В них отражается зафиксированная в языке уникальность мировоззрения каждого из народов, имеющих определенную систему ценностей, различный жизненный опыт, накопленный предыдущими поколениями.

ЕТНОКУЛЬТУРНА СПЕЦИФІКА АФРИКАНСЬКИХ ТА РОСІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

У статті висвітлено етнокультурні особливості африканських та російських фразеологізмів у порівняльному аспекті. За допомогою синхронного порівняльного аналізу описано й інтерпретовано специфіку семантики та лексичної структури африканських (у перекладі з різних мов народів Африки на російську мову) і російських фразеологізмів, перш за все прислів'їв та приказок, які найбільш яскраво відбивають специфіку національної культури африканського та російського народів; виявлено істотні етнокультурні відмінності в окремих тематичних групах фразеологізмів.

Ключові слова: фразеологія, етнокультурна специфіка, семантика, структура.

THE ETHNOCULTURAL SPECIFICITY OF AFRICAN AND RUSSIAN PHRASEOLOGY

The paper is devoted to ethnocultural features of African and Russian phraseologisms in comparative aspect. The specifics of the semantics and lexical structure of African (translated from different languages of African peoples into Russian) and Russian phraseologisms, above all the proverbs and sayings that most clearly reflect the specifics of the national culture of African and Russian people were describe and interpret by synchronous comparative analysis; significant ethnocultural differences in particular thematic groups of phraseologisms are revealed.

Keywords: phraseology, ethno-cultural specificity, semantics, structure.

ЗМІСТ

Секція I. «ОСОБЛИВОСТІ МЕНТАЛІТЕТУ І КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ. ВЗАЄМОПРОНИКНЕННЯ РІЗНИХ КУЛЬТУР ВОСВІТЯНСЬКОМУ ПРОЦЕСІ».....4

АЛИНА АРУТЮНЯН, студентка, строительный ф-т, ХНУСА. Научный руководитель – **Скрипник Л.В.**, ст. преп., каф. украинского языка и языковой подготовки иностранных граждан, Санитарно-технический ф-т, ХНУСА. *PRO ET CONTRA: РОЛЬ МОЛОДЕЖНОГО СЛЕНГА В ЖИЗНИ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА*.....4

АУРФИ МОХАММЕД ЯССИН, студент, каф. иностранных языков и межкультурной коммуникации, ф-т подготовки иностранных граждан, ХНЭУ им. С. Кузнеця. Научный руководитель – **Ковалёва К. Л.**, к.ф.н., каф. иностранных языков и межкультурной коммуникации, ф-т подготовки иностранных граждан, ХНЭУ им. С. Кузнеця. *СТАТУС МАРОККАНСКОГО ДИАЛЕКТА В СОЦИАЛЬНО-КОММУНИКАТИВНОЙ СИСТЕМЕ МАРОККО*.....7

АШИБАН ІМАН, студент, підготовче відділення, ф-т підготовки іноземних громадян, ХНАДУ. Науковий керівник – **Опришко Н.О.**, к.ф.н, доц., кафедра філології та лінгводидактики, ф-т підготовки іноземних громадян, ХНАДУ. *СТРУКТУРА, ІСТОРІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЧОЛОВІЧОГО ІМЕНУВАННЯ В АРАБСЬКІЙ АНТРОПОНІМІЇ*.....10

БУЖУЖУ ААЗ-ЕДДІН, студент, підготовче відділення, Харківський регіональний інститут Національна академія держуправління при Президенті України. Науковий керівник – **Сажина Т.М.**, ст. викл., каф іноземних мов, Харківський регіональний інститут національна академія держуправління при Президенті України. *ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ПОВЕДІНКИ*.....13

БУЗАЛІМ НАЖУА, студент, підготовче відділення, Харківський регіональний інститут Національна академія держуправління при Президенті України. Науковий керівник – **Сажина Т.М.**, ст. викл., кафедра іноземних мов, Харківський регіональний інститут національна академія держуправління при Президенті України. *ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОСОБОВИХ ЗАЙМЕННИКІВ У РОСІЙСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ*.....15

ЗАВГОРОДНЯ ДАР'Я ОЛЕКСАНДРІВНА, викл., Центр підготовки іноземних громадян, Запорізький державний медичний університет. *ЦІННІСНИЙ АСПЕКТ МАРОККАНСЬКИХ ПРИСЛІВ'ІВ*.....18

КСАБА СІБОНГУМУСА, студент групи ЛС-623 медичного інституту, СумДУ. Науковий керівник – **Німенко Н.А.**, каф. мовної підготовки іноземних громадян, ф-т іноземної філології та соціальних комунікацій, СумДУ. *СУЧАСНА МОЛОДЬ У КОНТЕКСТІ ТРАДИЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА*.....21

МАКЕНТОНИ НОБЛЕ, студент, каф. иностранных языков и межкультурной коммуникации, ф-т подготовки иностранных граждан, ХНЭУ им. С. Кузнеця. Научный руководитель – **Герасименко Э.Н.**, ст. преп., каф. иностранных языков и межкультурной коммуникации, ф-т подготовки иностранных граждан, ХНЭУ им. С. Кузнеця. *ЭТНОКУЛЬТУРНАЯ СПЕЦИФИКА АФРИКАНСКИХ И РУССКИХ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ*.....24

Наукове видання

ДО 90-РІЧЧЯ ХАІ

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ

**XX МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛЮДИНА, КУЛЬТУРА, ТЕХНІКА
В НОВОМУ ТИСЯЧОЛІТТІ»**

Частина II

Українською, російською та англійською мовами

Головний редактор – проф. ХАІ Прилуцька А. Є.

Технічна редакція:

Шленьова М. Г.

Комп'ютерна верстка:

Шленьова М. Г.

Підписано до друку 21.04. 2020

Формат 60x84/8. Папір офс.

Умовн. друк. арк. 12,5. Облік. вид. арк. 10,61

Т. 100 прим. Замовлення 60/IV - 20 н

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

61070, Харків-70, вул. Чкалова, 17

Видавничий центр «ХАІ»
61070, Харків-70, вул. Чкалова, 17
e-mail: izdat@khai@khai.edu